

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра підприємництва та організації агробізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

_____ Діброва А.Д.

“ _____ ” _____ 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри підприємництва та
організації агробізнесу

Протокол № 18 від 4.06.2019 р.

Завідувач кафедри

_____ Ільчук М.М.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК**

для підготовки фахівців освітнього ступеню «магістр» зі спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління
та адміністрування»

Факультет економічний

Розробник: Коновал Іван Андрійович, к.е.н., доцент

Київ – 2019 р.

1.Опис навчальної дисципліни
Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування» (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр і назва)	
Спеціалізація	<u>«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u> (шифр і назва)	
Освітній ступінь	<u>магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	_____120_____	
Кількість кредитів ECTS	_____4_____	
Кількість змістових модулів	_____2_____	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ _____ (назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	_____1_____	_____1_____
Семестр	_____2_____	_____2_____
Лекційні заняття	_____30_____ год.	_____8_____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____30_____ год.	_____6_____ год.
Лабораторні заняття	_____0_____ год.	_____0_____ год.
Самостійна робота	_____30_____ год.	_____76_____ год.
Індивідуальні завдання	_____30_____ год.	_____30_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____4_____ год. _____4_____ год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системи знань з методології розроблення бізнес-планів у діяльності підприємств та контролю їх виконання.

Завдання: 1) вивчення теоретичних засад бізнес-планування діяльності аграрних підприємств; 2) набуття практичних навичок щодо розробки бізнес-планів та оцінювання ефективності підприємницьких проектів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- цілі, зміст, етапи, прийоми і методи бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК;
- процес та інструментарій планування підприємницької діяльності в аграрних підприємствах;
- методи оцінки проектів.

вміти:

- розробляти бізнес-плани підприємницької діяльності аграрних підприємств;
- оцінювати ефективність проектів з урахуванням їх ризиків;
- робити презентації та експертизу бізнес-планів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. МАРКЕТИНГОВЕ ТА ВИРОБНИЧЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ

Тема лекційного заняття 1. Теоретичні аспекти бізнес-планування

Сутність і завдання бізнес-планування в діяльності підприємства. Організація процесу бізнес-планування на підприємстві. Функції та види бізнес-планів. Формування інформаційного поля бізнес-плану. Загальна методологія розробки бізнес-плану. Комп'ютеризація процесу бізнес-планування.

Структура та логіка розробки бізнес-плану. Вплив специфіки сфери майбутнього бізнесу на структуру і зміст бізнес-плану. Зміст складових бізнес-плану.

Тема лекційного заняття 2. Продукт і ринок

Галузь, підприємство та його продукція. Показники, за якими характеризують галузь, підприємство та його продукцію. Тенденції в розвитку галузі. Стадії розвитку підприємства. Властивості продукту. Стадії розробки продукту.

Дослідження ринку. Загальна характеристика ринку продукції підприємства. Цільовий ринок підприємства. Місцезнаходження підприємства. Оцінка впливу зовнішніх факторів.

Тема лекційного заняття 3. План маркетингу

Мета та логіка розробки маркетинг-плану. Визначення цілей і завдань маркетингової діяльності підприємства. Вибір і обґрунтування стратегії маркетингу і програм, що її забезпечують: цільовий ринок підприємства; номенклатура та асортимент продукції; система збуту та реалізації продукції; політика ціноутворення; способи організації рекламної компанії; політика підтримки продукції підприємства. Розробка бюджету маркетингу.

Тема лекційного заняття 4. Виробничий план

Головне завдання та складові виробничого плану аграрного підприємства. Виробнича програма з рослинництва. Планування врожайності та розміру посівних площ сільськогосподарських культур. Система сівозмін. Планування обсягів виробництва продукції та її розподілу. Ресурсне забезпечення виробничої програми з рослинництва.

Виробнича програма з тваринництва. Планування продуктивності та чисельності поголів'я тварин. Планування обсягів виробництва продукції та її розподілу. Ресурсне забезпечення виробничої програми з тваринництва.

Виробнича програма з обслуговуючих та промислових виробництв. Їх ресурсне забезпечення.

Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ

Тема лекційного заняття 1. Організаційний план

Завдання організаційного плану. Проектування організації управління. Формування структури управління і організаційної структури. Проектування організаційно-правової форми аграрного підприємства.

Тема лекційного заняття 2. Фінансовий план

Значення, зміст і технологія розробки фінансового плану. Стратегія фінансування. План доходів і видатків. Аналіз критичних точок бізнес-проекту. План грошових надходжень і виплат. Плановий баланс. Очікувані фінансові коефіцієнти. Оцінка ефективності інвестицій.

Тема лекційного заняття 3. Оцінка ризиків і їх страхування

Види можливих ризиків. Концепція управління ризиками. Методи оцінки стійкості проекту. Заходи для нейтралізації або мінімізації негативних наслідків можливих ризиків.

Тема лекційного заняття 4. Презентація та експертиза бізнес-плану

Цілі і завдання презентації бізнес-плану. Організація проведення презентації бізнес-плану. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану.

Методологічні основи експертизи бізнес-планів. Критерії оцінки якості обґрунтування бізнес-плану та його розділів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. МАРКЕТИНГОВЕ ТА ВИРОБНИЧЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ												
Тема 1. Теоретичні аспекти бізнес-планування	6	2	2	-	-	2	4	1	-	-	-	3
Тема 2. Продукт і ринок	8	4	2	-	-	2	10	1	-	-	-	9
Тема 3. План маркетингу	10	4	4	-	-	2	10	1	-	-	-	9
Тема 4. Виробничий план	14	6	4	-	-	4	16	1	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	38	16	12	-	-	10	40	4	2	-	-	34
Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ												
Тема 1. Організаційний план	12	4	4	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 2. Фінансовий план	12	4	4	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 3. Оцінка ризиків і їх страхування	12	4	4	-	-	4	12	1	1	-	-	12
Тема 4. Презентація та експертиза бізнес-плану	16	2	6	-	-	8	14	1	1	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	52	14	18	-	-	20	50	4	4	-	-	42
Усього годин	90	30	30	-	-	30	90	8	6	-	-	76
Курсовий робота з <small>(якщо є в робочому навчальному плані)</small>	30	-	-	-	30	-	30	-	-	-	30	-
Усього годин	120	30	30	-	30	30	120	8	6	-	30	76

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1. МАРКЕТИНГОВЕ ТА ВИРОБНИЧЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ</i>		
1	Визначення мети та структури бізнес-плану підприємницького проекту. Формування нормативної бази.	2
2	Продукт і ринок	2
3	План маркетингу	4
4	План виробництва	4
<i>Змістовий модуль 2. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПРОЕКТУ</i>		
5	Організаційний план	4
6	Фінансовий план	4
7	Оцінка ризиків	4
8	Презентація бізнес-плану	6

6. Індивідуальна робота

Курсовий проект рекомендується виконувати за такими темами:

1. Бізнес-план створення нового аграрного підприємства.
2. Бізнес-план з виробництва продукції рослинництва (зерна, овочів, фруктів, ягід, горіхів тощо)
3. Бізнес-план з виробництва продукції тваринництва (молока, відгодівлі великої рогатої худоби (свиней), яєць тощо).
4. Бізнес-план зі створення лінії по переробці продукції рослинництва (зерна, насіння соняшнику тощо).
5. Бізнес-план зі створення лінії по переробці продукції тваринництва (молока, м'яса тощо).
6. Бізнес-план зі створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу.

Курсові проекти виконуються індивідуально на матеріалах конкретних аграрних підприємств, відомості про які студенти збирають у період проходження виробничої практики.

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання для визначення рівня знань з дисципліни «Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК»

1. Сутність і завдання бізнес-планування в діяльності підприємства.
2. Організація процесу бізнес-планування на підприємстві.
3. Сутність та види бізнес-планів.
4. Цілі та функції бізнес-плану.

- 4.Формування інформаційного поля бізнес-плану.
- 5.Стадії розробки бізнес-плану та їх характеристика.
6. Комп'ютеризація процесу бізнес-планування.
- 7.Застосування елементів стратегічного планування при розробці бізнес-плану.
- 8.Структура бізнес-плану.
- 9.Логіка розробки бізнес-плану.
- 10.Розділ бізнес-плану «Галузь, підприємство та його продукція». Його структура та послідовність опрацювання.
- 11.Розділ бізнес-плану «Дослідження ринку». Його структура та послідовність опрацювання.
12. Мета та логіка розробки маркетинг-плану.
13. Формування стратегії маркетингу при розробці бізнес-плану.
- 14.Стратегія збуту та реалізації продукції підприємства при розробці бізнес-плану.
15. Прогнозування обсягів продажу продукції при розробці бізнес-плану.
16. Розділ бізнес-плану «Виробничий план». Його структура та послідовність опрацювання.
17. Розділ бізнес-плану «Організаційний план». Його структура та послідовність опрацювання.
- 18.Значення, зміст і технологія розробки розділу «Фінансовий план» бізнес-плану.
- 19.Розділ «Фінансовий план» бізнес-плану. Методика розробки плану доходів і видатків.
- 20.Розділ «Фінансовий план» бізнес-плану. Методика розробки плану грошових надходжень і виплат.
- 21.Аналіз критичних точок бізнес-проекту.
22. Послідовність складання планового балансу підприємства при розробці бізнес-плану.
- 23.Оцінка фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів.
24. Оцінка ефективності інвестицій.
25. Основне завдання оцінка ризиків і їх страхування
26. Методи оцінки стійкості проекту.
27. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.
28. Вимоги до виконання та оформлення презентації бізнес-плану.
- 29.Експертиза бізнес-плану. Її напрями та критерії оцінки якості обґрунтування бізнес-плану.
- 30.Бізнес-план фінансового оздоровлення підприємства.
- 31.Бізнес-план реорганізації підприємства.
- 32.Бізнес-план інноваційного проекту.
- 33.Бізнес-план диверсифікації діяльності підприємства.

Зразок екзаменаційного білета

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ОС «Магістр» напрям підготовки/ спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Кафедра підприємництва та організації агробізнесу 201_ – 201_ н.р.	Екзаменаційний білет №_1_ з дисципліни «Бізнес- планування підприємницької діяльності в АПК»	Затверджую Зав. кафедри <hr style="width: 80%; margin: 0 auto;"/> Ільчук М.М. . .201_ р.
--	--	---	--

Екзаменаційні запитання

1. Сутність і завдання бізнес-планування в діяльності підприємства.
2. Значення, зміст і технологія розробки розділу «Фінансовий план» бізнес-плану.

Тестові завдання

1. Що вивчає дисципліна „Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК” :

1	операційне планування виробничих процесів в галузях сільськогосподарських підприємств
2	аналіз використання основних засобів виробництва в сільськогосподарських підприємствах
3	теоретичні, методологічні й практичні питання бізнес-планування для підприємницьких структур
4	економічні відносини в сільськогосподарських підприємствах

2. Яку конкурентну стратегію необхідно вибрати великій компанії, що продає продукцію масового вжитку на всьому ринку?

1	стратегію лідерства за затратами;
2	стратегію диференціації;
3	стратегію фокусування за затратами.

3. Сегментація ринку – це:

1	визначення основних способів задоволення попиту потенційних споживачів
2	розподіл споживачів на певні групи
3	визначення тенденцій розвитку ринку
4	вибір каналу просування товару
5	одна з стратегій ціноутворення

4. Під грошовим потоком розуміють:

1	різницю між доходами і витратами підприємства протягом визначеного періоду часу
2	різницю між кількістю отриманих і витрачених грошей, фактичні чисті готівкові кошти, які надходять на підприємство протягом визначеного періоду
3	рух фінансових активів підприємства
4	усі виплати, надходження підприємства, які здійснюються ним з дебіторами, кредиторами протягом визначеного періоду

5. До поточних активів у фірми належать:

1	обладнання ;
2	матеріальні запаси;
3	дебіторська заборгованість ;
4	кредиторська заборгованість ;
5	земля.

6. На основі даних табл. 1 визначити витрати на зарплату:

1. Звіт про прибутки та збитки

№ п/п	Показник	Сума, тис. грн
1	Продажі	200
2	Початковий запас готової продукції	44
3	Початковий запас незавершеного виробництва	38
4	Матеріали	64
5	Пряма зарплата	?
6	Виробничі накладні витрати	54
7	Кінцевий запас незавершеного виробництва	56
8	Собівартість виробленої продукції	134
9	Кінцевий запас готової продукції	54
10	Собівартість реалізованої продукції	?
11	Валовий прибуток	?
12	Операційні витрати	?
13	Прибуток (збиток)	20

(у бланку відповідей впишіть відповідь формулою, використовуючи номери показників)

7. На основі даних табл. 1 визначити собівартість реалізованої продукції:

(у бланку відповідей впишіть відповідь формулою, використовуючи номери показників)

8. На основі даних табл. 1 визначити валовий прибуток:

(у бланку відповідей впишіть відповідь формулою, використовуючи номери показників)

9. На основі даних табл. 1 визначити операційні витрати:

(у бланку відповідей впишіть відповідь формулою, використовуючи номери показників)

10. Фермер планує придбати комбайн для збирання зернових культур на площі 120 га. Визначити доцільність такого рішення за умов:

- підрядчик може зібрати 1 га зернових культур за 950 грн (без вартості пального);
- ціна комбайна, якого хоче купити фермер, становить 1500 тис. грн;
- термін експлуатації комбайна – 10 років;
- витрати на поточний ремонт власного комбайна плануються на рівні 150 грн на 1 га;
- витрати пального на 1 га становлять 18 л;
- ціна пального – 17 грн/л.

(у бланку відповідей впишіть вірну відповідь двома числами:

1) Витрати на збирання врожаю підрядчиком;

2) витрати на збирання врожаю власним комбайном)

Викладач, доцент

Коновал І.А.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються методи: лекції, практичні роботи, ілюстрації тощо.

9. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки в НУБіП України» від 27.02.2019 р. поточний контроль знань та умінь студентів проводиться у формі тестів та шляхом виконання практичних і самостійних завдань за варіантами. Підсумковий контроль знань та умінь студентів проводиться у формі складання екзамену.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль			Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3					
0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про екзамен та заліки в НУБіП України» від 27.02.2019 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} \cdot K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ} \cdot K^{(n)}_{ЗМ})$$

$$R_{НР} = \frac{\dots}{K_{ДИС}} + R_{ДР} - R_{ШТР},$$

$K_{ДИС}$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, \dots, R^{(n)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{ЗМ}, \dots, K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{ДИС} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{(n)}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{ДР}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{ШТР}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{(n)}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{ЗМ} + \dots + R^{(n)}_{ЗМ})$$

$$R_{НР} = \frac{\dots}{n} + R_{ДР} - R_{ШТР}.$$

n

Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний R штр не перевищує 5 балів і віднімається від **R** нр. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1

**Співвідношення між національними оцінками
і рейтингом здобувача вищої освіти**

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74 - 89
Задовільно	60 - 73
Незадовільно	0 - 59

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Критерії оцінки виконання навчальних завдань є одним з основних способів перевірки знань, умінь і навичок студентів з дисципліни «Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК». При оцінці завдань за основу слід брати повноту і правильність їх виконання. Необхідно враховувати такі вміння і навички студентів:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання;
- викладати матеріал логічно й послідовно;
- користуватися додатковою літературою.

Схема розподілу балів за модулями навчальної дисципліни «Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК».

Вид контролю	Модуль	Тема	Навчальні заняття (підготовка та виконання)	Виконання самостійних робіт	Модульний (змістово-модульний) контроль	Всього балів (сума 4+5+6)
Поточний контроль	Модуль 1. Маркетингове та виробниче обґрунтування підприємницького проекту	1.1	3	2	-	
		1.2	3	2	-	
		1.3	3	2	-	
		1.4	3	2	-	
	Всього за модуль 1		12	8	15	35
	Модуль 2. Організаційний та фінансовий план підприємницького проекту	2.1	3	2	-	
		2.2	3	2	-	
		2.3	3	2	-	
		2.4	3	2	-	
	Всього за модуль 2		12	8	15	35
Всього за поточний контроль*			24	16	30	70
Підсумковий контроль (екзамен)						30
Разом						100

* максимально можлива кількість балів

Рейтингові оцінки зі змістових модулів

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

<i>Оцінка національна</i>	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90-100
Добре	74 - 89
Задовільно	60 - 73
Незадовільно	0 - 59

11. Методичне та матеріально-технічне забезпечення

1. Ільчук М.М., Коновал І.А. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК. Навч. посібник. – К.:ЗАТ «Нічлава», 2013. – 308 с.
2. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК: Методичні вказівки для вивчення дисципліни, виконання практичних і самостійних завдань, дистанційного навчання для підготовки фахівців ОКР «магістр» спеціальності 8.03050401 – «Економіка підприємства». К.ННЦ «ІАЕ», 2013. 53 с.
3. Персональні комп'ютери
4. Програмний продукт «Бізнес-план розвитку галузі рослинництва»
5. Програмний продукт «Бізнес-план будівництва свиногокомплексу»
6. Програмний продукт «Бізнес-план реконструкції молочного комплексу»

12. Рекомендована література

Базова

1. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге/ С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О.Швиданенко, О.Г. Деревянко. – К.:КНЕУ, 2002. – 379 с.
2. Ільчук М.М., Коновал І.А. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК. Навч. посібник. – К.:ЗАТ «Нічлава», 2013. –308 с.
3. Ільчук М.М., Коновал І.А. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК. Монографія. – К.:ЗАТ «Нічлава», 2012. –352 с.
4. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств / Затверджено наказом Міністерства економіки України від 6 вересня 2006 р. N 290.

Допоміжна

5. Гетало В.П., Гончаров Г.О., Колісник А.В. Бізнес-планування: Навч. посібник. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 240 с.
6. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: Навчальний посібник / В.І. Дробот, В.П. Мартянов, М.Ф. Соловійов та ін. – К.: Мета, 2003. – 336 с.
7. Должанський І.З., Загорна Т.О. Бізнес-план: технологія розробки. Навчальний посібник, 2-е вид. – К.: Центр учбової літератури. – 2009. – 384 с.
8. Ільчук М.М., Коновал І.А., Барановська О.Д., Євтушенко В.Д. Розвиток ринку зерна в Україні та його стабілізація // Економіка АПК. - 2019. - № 4 - С. 29/
9. Ільчук М.М., Коновал І.А., Ус С.І. Методичні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності аграрної сфери // Економіка АПК. - 2017. - № 5 - С. 51/
10. Ільчук М.М., Коновал І.А. Ефективність інвестиційного проекту створення та функціонування високотехнологічного сільськогосподарського підприємства // Економіка АПК. - 2015. - № 5 - С. 55.
11. Ільчук М.М., Коновал І.А., Євтушенко В.Д. Управління конкурентоспроможністю продукції скотарства сільськогосподарських підприємств України // Економіка АПК. - 2018. - № 7 - С. 83.
12. Ільчук М.М., Коновал І.А. Підвищення конкурентоспроможності продукції скотарства в Україні // Економіка АПК. - 2016. - №5 - С. 51-59.
13. Ільчук М.М., Коновал І.А. Розвиток агробізнесу в Україні // Науковий вісник НУБіП № 244. – 2016. С. 125-135.
14. Ільчук М.М., Волощук В.М., Коновал І.А. Бізнес-план інвестиційно-інноваційного проекту будівництва і експлуатації свиногокомплексу потужністю 24000 голів. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2011. – 66 с.
15. Ilchuk M. M., Konoval I. A., Radko V. I., Yevtushenko V. D. Competitiveness of cattle breeding products increase. Vienna, Austria. East West, 2017. 294 p.
16. Прогнозування виробництва продукції рослинництва та його ресурсне забезпечення в Україні / С.М. Кваша, М.М. Ільчук, І.А. Коновал, М.М. Федюшко. - К.: ННЦ «ІАЕ», 2013. - 244 с.
17. Проектування підприємницької діяльності в АПК: Навчальний посібник. / С.М. Кваша, М.М. Ільчук, І.А. Коновал, Р.П. Любар. – Частина 1. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. – 160 с.
18. Проектування підприємницької діяльності в АПК: Навчальний посібник / С.М. Кваша, М.М. Ільчук, В.М. Волощук, І.А. Коновал, О.В. Жемойда. – Частина 2. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2007. – 60 с.
19. Сільське господарство України за 2018 р.: Статистичний збірник – К.: Держслужба статистики України, 2019. – 386 с.
20. Технологічні карти та витрати на вирощування сільськогосподарських культур / За ред. П.Т. Саблука, Д.І. Мазоренка, Г.Є. Мазнева. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 402 с.

21. Ярмак А. Бізнес – план «Відгодівля ВРХ. Інтенсивна технологія». Електронний ресурс: <https://agroday.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Biznes-Plan-vidgodivlya-VRH.pdf>

13. Інформаційні ресурси

<http://portal.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України

<http://minagro.gov.ua/> – Міністерство аграрної політики України

<http://www.ukrstat.gov.ua/> - Державна служба статистики України

<http://www.minfin.gov.ua/> – Міністерство фінансів України